

II - ULOGA CIVILNOG SEKTORA U KOORDINACIJI JAVNIH POLITIKA U SVETLU IZRADE STRATEGIJE EU ZA DUNAVSKI REGION

Vladimir GREČIĆ¹
Ivona LAĐEVAC²
Slobodan JANKOVIĆ³

RASPRAVA O EVROPSKOJ BUDUĆNOSTI SRBIJE - OSVRT NA AKTIVNOST ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U SRBIJI

Uvodne napomene

Razvoj sektora civilnog društva predstavlja ključni činilac za demokratizaciju društva uopšte i ispunjenje neophodnih uslova za Srbiju da dobije kandidatski status za članstvo u Evropsku uniju (EU). Evropska unija, svojom podrškom civilnom sektoru, potvrđuje i to da su srpske vlasti sve otvorenije ka mišljenju nevladinih organizacija, kao i da je uspostavljanje “stvarno demokratskog društva preduslov za ulazak bilo koje zemlje u EU, što nije moguće bez jakog civilnog društva”. Na taj način, EU pokazuje da ostaje potpuno posvećena jačanju demokratije u Srbiji i jasno uvažava rad civilnog društva u podršci demokratskoj tradiciji i reformama u Srbiji. Promocija uloge nevladinih organizacija u procesu pristupanja Evropskoj uniji i unapređenje partnerstva između civilnog i javnog sektora doprinosi težnjama da se put do članstva Srbije u ovu, za nju veoma značajnu organizaciju, što je moguće više skрати.

U cilju nalaženja odgovora na pitanja koja se tiču odnosa OCD sa organizacijama iz Evropske unije izvršeno je istraživanje među organizacijama ovog sektora širom Srbije i vođene su opsežne rasprave o njenoj evropskoj budućnosti.

1 Prof. dr Vladimir Grečić, Institut za međunarodnu politiku i privredu.

2 Mr Ivona Lađevac, istraživač saradnik, Institut za međunarodnu politiku i privredu.

3 Mr Slobodan Janković, istraživač saradnik, Institut za međunarodnu politiku i privredu.

Rad je realizovan u okviru projekta „Srbija i savremeni svet: perspektive i putevi učvršćivanja spoljnopolitičkog, bezbednosnog i spoljnoekonomskog položaja Srbije u savremenim procesima u međunarodnoj zajednici”, Ministarstva nauke Republike Srbije, br. 149002D, za period 2006–2010. čiji deo predstavlja i projekat „Rasprava o evropskoj budućnosti Srbije: glas civilnog društva u procesu donošenja odluka“ na kome je Institut za međunarodnu politiku i privredu, pod pokroviteljstvom Evropske unije, sarađivao sa Evropskim institutom iz Sofije.

Rasprava o evropskoj budućnosti Srbije: glas civilnog društva u procesu donošenja odluka, u realizaciji Instituta za međunarodnu politiku i privredu iz Beograda i Evropskog instituta iz Sofije, obavljena je u dve faze. Prvo, tim saradnika, njih 18, angažovanih iz svih delova Srbije je, najpre, izvršio terensko istraživanje koje se sastojalo od razgovora sa predstavnicima pojedinih organizacija civilnog društva (OCD) i popunjavanja upitnika u 16 gradova i regiona širom Srbije. Anketni materijal je potom obrađen i sačinjeni su pojedinačni izveštaji za sve delove Srbije. Cilj istraživanje je sagledavanje aktivnosti OCD u Srbiji i njihovih napora jačanja dijaloga civilnog sektora sa organizacijama u Evropskoj uniji. Istraživanjem su dobijene informacije o oblasti rada i ciljnim grupama kojima se ove organizacije bave, o njihovoj saradnji sa organizacijama iz Evropske unije i dosadašnjoj saradnji sa organima vlasti u Srbiji. Drugo, na osnovu informacija koje su dobijene istraživanjem na terenu, rukovodstvo projekta, u saradnji sa istraživačima i predstavnicima vlasti u šest gradova Srbije, organizovali su rasprave o aktuelnim pitanjima koja su proistekla iz odgovora anketiranih organizacija. U stvari, osnovna obeležja OCD jeste da su one u najvećem broju slučajeva male po broju zaposlenih, a velike po broju članova i volontera i imaju dugogodišnje iskustvo rada u civilnom sektoru. Rezultati istraživanja pokazuju stanje svesti u civilnom sektoru o značaju proširenja EU i evropskih integracija i tome šta time Srbija dobija. Istraživanjem su dobijeni odgovori i na sledeća pitanja: Koje su prioritetne oblasti i ciljne grupe za dijalog sa organizacijama u EU? Koje su prioritetne oblasti i ciljne grupe za dijalog sa organima vlasti?

Ove rasprave su imale za cilj, pored ostalog, i sledeće:

- Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za praćenje i vršenje uticaja na politiku ubrzanja neophodnih reformi u Srbiji radi bržeg priključenja EU;
- Povećanje odgovornosti kako organizacija civilnog društva tako i organa vlasti kada je u pitanju doprinos ostvarivanju prioritetnih ciljeva u procesu priključenja evropskim integracijama;
- Povećanje transparentnosti rada u uključivanje što većeg broja subjekata u proces ostvarivanja ciljeva evropske budućnosti Srbije;
- Povećanje odgovornosti lokalnih samouprava u Srbiji za uzajamno ostvarivanje prioritetnih ciljeva na putu punopravnog članstva u Evropskoj uniji.

O ostvarenim rezultatima na održanim raspravama širom Srbije biće više reči u drugom delu ove publikacije.

Regionalna struktura anketiranih OCD i njihove prioritetne delatnosti

U istraživanje su uključeni najveći gradovi u Srbiji, u kojima su i koncentrisane organizacije civilnog društva, i relevantni regioni ove zemlje. Njihovo učešće u istraživanju prikazano je u tabeli koja sledi.

OCD koje su učestvovale u istraživanju u najvećoj meri ovako su definisale oblast rada i delovanja: organizacije za razvoj civilnog društva 30,19%; socijalno orijentisane organizacije 28,9%; humanitarne organizacije 26,6%; ekološke organizacije 24,9% i organizacije za zaštitu ljudskih prava 24,9%. Razume se, postoji razlika od regiona do regiona. Na primer, u Beogradu najviše je bilo onih koje su oblast rada i delovanja definisale kao organizacije za zastupanje i javnu politiku (u 59,1% slučajeva) i kao obrazovne i istraživačke organizacije (50%); u braničevskom okrugu to su: organizacije za razvoj civilnog društva i organizacije za socio-ekonomski razvoj (po 66,7%); u Čačku anketirane OCD pripadaju tipu humanitarnih organizacija, socijalno orijentisanih organizacija i organizacija za zaštitu ljudskih prava; u Čupriji anketirane organizacije su, u najvećem delu, iz oblasti za razvoj civilnog društva, humanitarne aktivnosti i zaštite ljudskih prava; u istočnoj Srbiji preko jedne trećine anketiranih OCD pripadaju grupi organizacija za razvoj civilnog društva; u Nišu grupi organizacija za razvoj civilnog društva pripadalo je, čak, preko

Tabela 1: Regionalna struktura OCD i njihove ciljne grupe

Redni broj	Grad/region OCD	Broj anketiranih	Procenat	Prioritetne aktivnosti i ciljna grupa
1.	Arandjelovac	4	2,2%	Građani uopšte (100%)
2.	Beograd	22	12,6%	Građani uopšte (68,2%), mladi (40,9%),
3.	Braničevski okrug	9	5,3%	Građani uopšte (44,4%), mladi (33,3%)
4.	Čačak	6	3,4%	Građani uopšte (50%)
5.	Čuprija	5	2,9%	Građani uopšte (100%), mladi (50%)
6.	Istočna Srbija	17	9,8%	Mladi (70%, građani uopšte (35,3%)
7.	Kragujevac	3	1,7%	Interno raseljena lica (IRL) (66,7%), građani uopšte (33,3%)
8.	Niš	7	4,0%	Mladi (85,7%), građani uopšte (42,9%), IRL (42,9%)
9.	Novi Pazar	12	6,9%	Mladi (75%), građani uopšte (41,7%)
10.	Novi Sad	13	7,5%	Građani uopšte (84,6%), mladi (53,%)
11.	Pčinjski okrug	11	6,3%	Mladi (90,9%) i građani uopšte (90,9%)
12.	Podrinje	18	10,4%	Mladi (61,1%) i građani uopšte (38,9%)
13.	Svilajnac	5	2,9%	Građani uopšte (100%), mladi (50%)
14.	Zapadna Srbija	12	6,9%	Mladi (41,7%), građani uopšte (33,3%)
15.	Zapadnobački okrug	19	10,9%	Građani uopšte (63,2%) i mladi 41,7%)
16.	Zrenjanin	11	6,3%	Građani uopšte (45,5%), manjine (18%)
	Ukupno	174	100,0%	Građani uopšte 57,2%

dve petine anketiranih; u Novom Pazaru polovina anketiranih OCD pripadala je grupi organizacija za zaštitu ljudskih prava, preko dve trećine anketiranih grupi ženskih organizacija, a po jednu trećinu grupi organizacija za razvoj civilnog društva i humanitarnih organizacija; u Novom Sadu su bile zastupljene OCD širokog spektra, s obzirom na polje svog delovanja; isto tako, i u Pčinjskom okrugu oblast rada i delovanja anketiranih OCD je raznovrsna, s tim što je 63,6% ukupnog broja pripadalo tipu organizacija za razvoj civilnog društva i organizacija za zaštitu ljudskih prava; u regionu Podrinje najviše ih je, prema prioritetu, iz ekologije i socijalno orijentisanih organizacija; u Svilajncu dve trećine anketiranih pripadalo je tipu organizacija za razvoj civilnog društva; u zapadnoj Srbiji u 50% slučajeva delovale su u oblasti socijalno orijentisanih organizacija, slede organizacije za razvoj civilnog društva i organizacije za zaštitu ljudskih prava; u zapadnobačkom okrugu oblast rada i delovanja anketiranih organizacija bila je, takođe, raznovrsna, ipak najviše je bilo iz oblasti ekologije, a zatim obrazovnih i istraživačkih organizacija i

Tabela 2: Tip OCD koje su uključene u istraživanje

Tip organizacije	Broj	Procenat
a. Organizacije za zaštitu prava potrošača	3	1,7%
b. Organizacije za razvoj civilnog društva	52	30,1%
c. Organizacije za zaštitu religije, nacionalne culture i umetnosti	18	10,4%
d. Obrazovne i istraživačke organizacije	29	16,8%
e. Ekološke organizacije	43	24,9%
f. Humanitarne organizacije	46	26,6%
g. Socijalno orijentisane organizacije	50	28,9%
h. Omladinske i studentske organizacije	34	19,7%
i. Organizacije za socio-ekonomski razvoj	30	17,3%
j. Poslovna i profesionalna udruženja	4	2,3%
k. Organizacije za zaštitu ljudskih prava	43	24,9%
l. Organizacije za zastupanje i javnu politiku	32	18,5%
m. Organizacije za zaštitu prava radnika – sindikati	3	1,7%
n. Mirovne organizacije i grupe	7	4,0%
o. Ženske organizacije	18	10,4%
p. Organizacije za negovanje tradicije i kulture nacionalnih manjina	19	11,0%
q. Udruženja poslodavaca	-	-
r. Ostalo	25	14,5%
Ukupno	174	100,0%

organizacija za negovanje tradicije i kulture nacionalnih manjina. Konačno, u Zrenjaninu najviše anketiranih je bilo iz oblasti organizacija za zaštitu ljudskih prava, organizacija za negovanje tradicije i kulture nacionalnih manjina i organizacija za razvoj civilnog društva.

U odnosu na ciljne grupe OCD, najveći procenat anketiranih organizacija se izjasnio da su usmerene na građane uopšte (57,2%), na mlade (u 48,5% slučajeva), na žene (26,0%) i decu (Tab. 3). Ciljne grupe od regiona do regiona su prikazane u tabeli 1.

Tabela 3: Ciljna grupa OCD koje su učestvovalе u istraživanju

	Ciljna grupa OCD	Broj	Procenat
a.	Mladi	84	48,5%
b.	Žene	45	26,0%
c.	Deca	41	23,7%
d.	Manjine	27	15,6%
e.	Stari	30	17,3%
f.	Osobe sa invaliditetom	30	17,3%
g.	Izbegla i interno raseljena lica	20	11,6%
h.	Nezaposleni	18	10,4%
i.	Građani uopšte	99	57,2%
J	Druge nevladine organizacije	9	5,2%
k.	Ostalo	12	6,9%
	Ukupno	174	100,0%

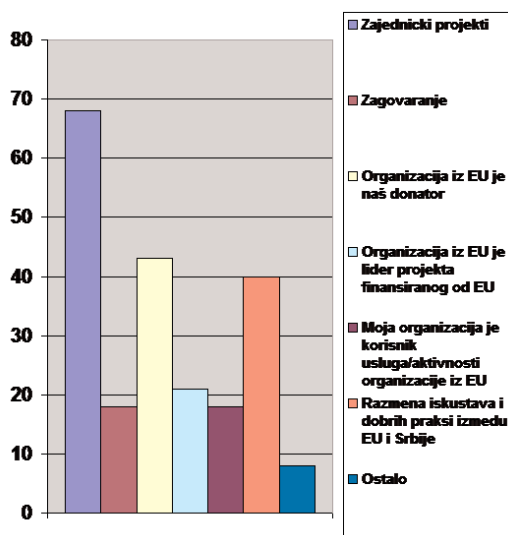
Saradnja OCD iz Srbije sa organizacijama iz Evropske unije

Više od polovine anketiranih OCD (56,6%) saraduje sa organizacijama iz Evropske unije. Međutim, u 43,4% slučajeva takve saradnje uopšte ne postoji. Razume se, postoji razlika između regiona i gradova.

Najveći stepen saradnje naših OCD sa organizacijama iz EU je u Nišu (85,7%), Novom Pazaru (83,3%) i Beogradu (77,3%). Slede Zrenjanin i Pčinjski okrug (po 72,7%), Kragujevac (66,7%), Novi Sad (61,5%) i istočna Srbija (58,8%). Kod organizacija iz ostalih gradova i regiona saradnja sa organizacijama iz EU je u 50% slučajeva i niže. Najniži stepen saradnje je upravo u slučaju Čuprije (20%), Podrinja i zapadne Srbije (po 33,3%) i zapadnobackog okruga (36,8%).

Tabela 4: Oblici saradnje sa organizacijama iz EU

	Oblici saradnje	Broj	Procenat
a.	Zajednički projekti	68	39,3%
b.	Zagovaranje	18	10,4%
c.	Organizacija iz EU je naš donator	43	24,8%
d.	Organizacija iz EU je lider projekta finansiranog od EU	21	12,1%
e.	Moja organizacija je korisnik usluga/aktivnosti organizacije iz EU	18	10,4%
f.	Razmena iskustava i dobrih praksi između EU i Srbije	40	23,1%
g.	Ostalo	8	4,6%
	Ukupno	174	100,0%

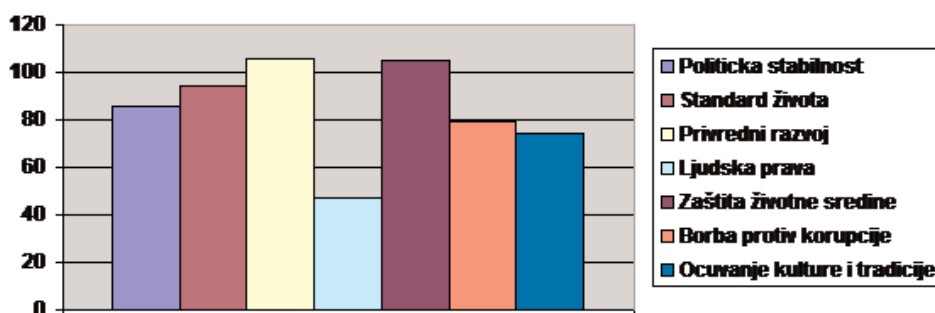

OCD iz Srbije saraduju sa organizacijama iz EU, u najvećoj meri, na zajedničkim projektima (39,3%). Drugi oblik saradnje je, prema rezultatima dobijenih anketom, u slučajevima gde je organizacija iz EU u svojstvu donatora (24,8%), a treći oblik saradnje je upravo razmena iskustava i dobrih praksi između EU i Srbije (23,1%). Slede navedeni oblici saradnje: po osnovu rukovođenja projektima koji se finansiraju od strane Evropske unije (12,1%), korišćenje usluga organizacija iz EU (10,4%) i zagovaranje (10,4%).

Na pitanje: „Da li smatrate integraciju Srbije u EU prevashodno korisnom?“. Anketirane OCD su u 94,2% slučajeva odgovorile potvrdno. Razume se, i po ovom

Tabela 5: Oblasti važne za integraciju Srbije u EU

	Oblasti	Broj	Procenat
a.	Politička stabilnost	86	49,7%
b.	Standard života	94	54,3%
c.	Privredni razvoj	106	61,3%
d.	Ljudska prava	47	27,2%
e.	Zaštita životne sredine	105	60,7%
f.	Borba protiv korupcije	79	45,7%
g.	Očuvanje kulture i tradicije	74	42,8%
	Ukupno	174	100,0%

pitanju postoji razlika između gradova i regiona, ali s obzirom na činjenicu da je taj broj mali to se slobodno može zanemariti.

Anketirane OCD su, dakle, odgovorile da je integracija Srbije u EU prevashodno korisna i to: za standard života ljudi u Srbiji (54,3%); privredni razvoj (61,3%) i zaštitu životne sredine (60,7%). I po ovom pitanju postoji razlika između regiona i gradova. Primera radi u Aranđelovcu korist vide u sferi zaštite životne sredine (75%) i u svim drugim oblastima, ali u manjoj meri; u Beogradu korist vide, pre svega, u političkoj stabilnosti (54,5%), poštovanju ljudskih prava (50,0%), višem standardu života (45,5%), borbi protiv korupcije, privrednom razvoju i zaštiti životne sredine; u Braničevskom okrugu najveću korist vide za privredni razvoj; u Čačku za političku stabilnost i ljudska prava; u Čupriji za ljudska prava; u istočnoj Srbiji za privredni razvoj (71%); u Kragujevcu za zaštitu životne sredine (100%); u Nišu najveću korist vide za standard života ljudi i privredni razvoj (po 85,7%) i za ljudska prava i zaštitu životne sredine (po 71,4%); u Novom Pazaru korist od integracije Srbije u EU vide prevashodno u zaštiti ljudskih prava (100,0%), ali i u svim u upitniku navedenim oblastima (po 83,3%); u Novom Sadu korist vide prevashodno u bržem privrednom razvoju i poštovanju ljudskih prava (po 53,8%) i višem standardu života (30,8%); u Pčinjskom okrugu korist od integracije Srbije u EU vide u višem standardu života i bržem privrednom razvoju (po 81,8%) i političkoj stabilnosti i ljudskim pravima

(po 63,6%) i borbi protiv korupcije (54,5%); u Podrinju integraciju smatraju korisnom za privredni razvoj (72,2%), standard života (66,7%) i za zaštitu životne sredine; OCD u Svilajncu korist vide prevashodno za poštovanje ljudskih prava; u zapadnoj Srbiji korist od integracije u EU vide u poštovanju ljudskih prava (83,3%) i političkoj stabilnosti, privrednom razvoju i borbi protiv korupcije (po 75%); OCD zapadnobačkog okruga korist od integracije Srbije u EU vide prevashodno u bržem privrednom razvoju i poštovanju ljudskih prava (po 57,9%), većoj političkoj stabilnosti (36,8%) i višem standardu života (31,6%). U Zrenjaninu smatraju da je integracija korisna za sve navede sfere; ipak, za privredni razvoj, poštovanje ljudskih prava i zaštitu životne sredine OCD opredelile su se u 81,% slučajeva, za viši standard života u 72,7% slučajeva i za političku stabilnost, očuvanje kulture i tradicije nacionalnih manjina i borbe protiv korupcije (u po 63,6% slučajeva).

Saradnja OCD sa organima vlasti Republike Srbije

Na pitanje „da li saradujete sa organima vlasti Republike Srbije?“, anketirane OCD su u 89,1% slučajeva odgovorile potvrdno. To znači da samo nešto preko jedne desetine anketiranih ne saraduju sa organima vlasti. Procenat nije veliki, ali s obzrom na značaj saradnje OCD sa organima vlasti i taj procenat nije za zanemarivanje. Očigledno da svest i kod jednih i kod drugih treba dići na viši nivo, budući da i jedni i drugi treba da rade na uzajamnim ciljevima i zadacima.

One OCD koje saraduju sa organima vlasti u Republici Srbiji, čine to: na lokalnom nivou (u 85,0% slučajeva), republičkom (57,8%) i pokrajinskom nivou (19,1%). Međutim, postoje razlike od regiona do regiona i od grada do grada. Tabela 6.

U Aranđelovcu u 75% slučajeva saraduju na lokalnom nivou; u Beogradu na lokalnom i republičkom (po 77,3%); u Braničevskim okrugu na lokalnom i republičkom nivou (po 77,7%); u Čačku na lokalnom i republičkom (po 83,3%); u Čupriji u najvećoj meri na lokalnom nivou; istočnoj Srbiji – na lokalnom (94,1%) i republičkom (64,7%); u Kragujevcu na republičkom (100,0%) i lokalnom (66,7%); u Nišu u 85,7% slučajeva saraduju s vlastima na lokalnom nivou i u 42,9% slučajeva na republičkom; u Novom Pazaru u 91,7% slučajeva OCD saraduju s organima vlasti na lokalnom nivou i u 66,7% sa organima vlasti na republičkom nivou; u Novom Sadu saradnja OCD sa organima vlasti se vrši u 92,3% slučajeva na lokalnom, u 46,2% na pokrajinskom i u 23,1% slučajeva na republičkom nivou; u Pčinjskom okrugu sve OCD saraduju sa organima vlasti i to: u 90,9% slučajeva na lokalnom i u 45,5% slučajeva na republičkom nivou; u Podrinju odnosni procenti su 88,9% i 50,0%, respektivno; u Svilajncu 80,0% i 60,0%, respektivno; u zapadnobačkom okrugu OCD saraduju sa organima vlasti i to: u 84,2% slučajeva na lokalnom, 47,4% na pokrajinskom i u 52,6% slučajeva na republičkom nivou; u Zrenjaninu odnosni procenti saradnje su: 100,0%, 81,8% i 63,6% slučajeva, respektivno.

Tabela 6: Nivoi vlasti sa kojima OCD saraduju

	Nivoi vlasti	Broj	Procenat
a.	Republički	100	57,8%
b.	Pokrajinski	33	19,1%
c.	Lokalni	147	85,0%
	Ukupno	174	100,0%

Što se vrste saradnje tiče, na prvom je mestu su zajednički projekti (61,3%). Sledi „razmena iskustava i zajednički rad na kreiranju adekvatnih servisa za krajnje korisnike“ (38,7%), učešće u procesima kreiranja javnih politika (29,5%) i „monitoring i evaluacija implementacije politika, strategija i/ili servisa vlade“ i „informisanje, razmena iskustava i dobrih praksi između EU i Srbije“. Zajednički projekti kao osnovni način saradnje se navode i to: u Aranđelovcu u 75% slučajeva, u Beogradu u 54,5%, u Braničevskom okrugu i Čačku po 66,7% u Čupriji 20%, u istočnoj Srbiji 100%, Kragujevac 66,7%, Niš 85,7%, Novi Pazar 25%, Novi Sad 84,6%, Pčinjski okrug 54,5%, Podrinje 77,8%, Svilajnac 60%, zapadna Srbija 41,7%, zapadnobački okrug 47,1% i Zrenjanin 45,5%.

Perspektive za razvoj saradnje OCD za javnim sektorom

Rezultati istraživanja pokazuju da OCD očekuju snažniju podršku organa vlasti u Republici Srbiji. Naime, anketirane organizacije smatraju da je finansijska

Tabela 7: Vrsta saradnje sa organima vlasti

	Vrsta saradnje	Broj	Procenat
a.	Zajednički projekti	106	61,3%
b.	Učešće u procesima kreiranja javnih politika	51	29,5%
c.	Monitoring & evaluacija implementacije politika, strategija i/ili servisa vlade	40	23,1%
d.	Razmena iskustava i zajednički rad na kreiranju adekvatnih servisa za krajnje korisnike	67	38,7%
e.	Pomoć pri profilisanju organizacije u sektoru kojim se moja organizacija bavi	25	14,5%
f.	Informisanje, razmena iskustava i dobrih praksi između EU i Srbije	36	20,8%
g.	Učestvovanje u programiranju za EU fondove	18	10,4%
h.	Ostalo	-	-
	Ukupno	174	100,0%

Tabela 8: Vrsta podrške za razvoj saradnje sa javnim sektorom

	Vrsta podrške	Broj	Procenat
1.	Izgradnja organizacionih kapaciteta - uopšte	11	6,4%
a.	Jačanje rukovodećih struktura (Upravni odbor, senior menadžment, osoblje, klijenti)	31	17,9%
b.	Finansijska održivost	144	83,2%
c.	Ljudski resursi	56	32,4%
d.	Rukovođenje projektima	44	25,4%
e.	Istraživanje	32	18,5%
f.	Ostalo	2	1,2%
2.	Fondovi za projekte	75	43,4%
	Ukupno	174	100,0%

održivost glavna vrsta podrške organizacijama civilnog sektora, budući da se za tu opciju opredelile u 83,2% slučajeva. S tim u vezi su i fondovi za projekte.

Po pitanju podrške za razvoj saradnje sa javnim sektorom, neke OCD su se, bilo iz znanja ili neznanja, opredelile za odgovor – izgradnja organizacionih kapaciteta uopšte. Međutim, ono što valja izneti jeste činjenica da postoji razlika od regiona do regiona. U stvari, za finansijsku održivost kao osnovnu vrstu podrške za razvoj saradnje sa javnim sektorom anketirane organizacije su se opredelile i to: u Čačku, Čupriji, Kragujevcu, Nišu, Novom Sadu, Pčinjskom okrugu u po 100% slučajeva; u istočnoj Srbiji u 94,1% slučajeva; Zrenjaninu u 90,9% slučajeva; Braničevskom okrugu u 88,9% slučajeva. Odnosni procenat je u Beogradu 59,1%, a u Aranđelovcu 25%. Slična situacija je i kada su u pitanju fondovi za projekte. Iznad proseka (43,4%) su OCD iz Aranđelovca, Beograda, istočne Srbije, Novog Pazara (100,0%), zapadnobačkog okruga i Zrenjanina (100,0%). Ispod proseka su ostali gradovi i regioni.

Zaključci i preporuke

Rezultati istraživanja sugerišu sledeće zaključke: Prvo, u organizacijama civilnog društva postoji svest o značaju saradnje sa organizacijama iz EU. Naime, gotovo tri petine anketiranih OCD saraduje sa organizacijama iz EU. Najučestaliji oblici saradnje su zajednički projekti, finansijska podrška i korišćenje usluga organizacija iz EU, što znači da je većina evropski orijentisana. Drugo, bez malo sve anketirane

OCD integraciju Srbije u EU smatraju korisnom. Korist od evropskih integracija vide, prvenstveno, u privrednom razvoju Srbije, boljoj zaštiti životne sredine, višem standardu života ljudi i političkoj stabilnosti ove zemlje. Prema tome, u Srbiji OCD su motivisane da saraduju sa organizacijama iz Evropske unije. Treće, OCD uglavnom saraduju sa organima vlasti. U stvari, devet desetina anketiranih organizacija saraduje sa organima vlasti, prvenstveno na lokalnom nivou, i to: u najvećoj meri na zajedničkim projektima; dve petine razmenjuju iskustva, a gotovo jedna trećina anketiranih učestvuje u procesima kreiranja javnih politika. Ostali oblici saradnje su manje zastupljeni.

Kada je reč o dijalogu sa javnim sektorom, anketirane OCD su tom pitanju posvetile izuzetnu pažnju. One u većem broju slučajeva kao posebne teme navode sledeće:

- Efikasniji mehanizmi podrške organa vlasti civilnom društvu;
- uspostavljanje standarda u ovoj oblasti (podrška organa vlasti civilnom društvu);
- reforma i unapređenje institucija, uključujući i 12 preporuka dobre vlade Saveta Evrope; reforma javnih preduzeća; suštinska decentralizacija praćena ustavnom, regionalizacijom i poreskom decentralizacijom;
- viši kvalitet usluga prema građanima;
- učešće građana i organizacija građanskog društva u procesu donošenja odluka;
- povratak imovine opštinama i gradovima;
- borba protiv korupcija;
- zašto su stranački interesi ispred interesa građana?
- reforme školstva;
- reforme zdravstva;
- određivanje dugoročne razvojne politike države.

Da bi se ostvario održivi razvoj i napredak, kako smatraju ispitanici, neophodno je zadovoljiti osnovne potrebe stanovništva, postaviti temelje i kreirati veze koje će OCD u Srbiji omogućiti ostvarivanje većeg uticaja na javni sektor, na prvom mestu kroz uspostavljanje dijaloga:

- pristup informacijama;
- mehanizmi uspostavljanja dijaloga između OCD i javnog sektora;
- mehanizmi za ostvarivanje uticaja na kreiranje politike;
- mehanizmi ostvarivanja realizacije, odnosno efikasnog sprovođenja identifikovanih ciljeva (javni sektor za razliku od OCD-a ima glomaznu i neefikasnu strukturu).
- zaštita prava i poboljšanje uslova života svih osetljivih grupacija stanovništva.

Kada je reč o prioritetnim oblastima i ciljnim grupama za dijalog sa organizacijama u EU ispitanici kao prioritetne oblasti za dijalog sa organizacijama EU navode: obrazovanje, zapošljavanje, zaštita životne sredine i borba protiv organizovanog kriminala i korupcije. Ciljne grupe su mladi, stari, žene, nezaposleni i osobe sa invaliditetom.

Kao prioritetne oblasti i ciljne grupe za dijalog sa organima vlasti, organizacije civilnog društva ističu da je prioritet definisati, uspostaviti i poštovati standarde dijaloga, pre svega na lokalnom nivou. U prioritete spadaju prvenstveno mladi ljudi. Zatim, borba protiv organizovanog kriminala i korupcije, ekologija i ekonomski razvoj. Romi u središte pažnje organima vlasti stavljaju pritanja stanovanja, zapošljavanja, obrazovanja i informisanja. Dakle, većina ispitanika smatra da su mladi, žene, stari i nezaposleni ciljne grupe kojima organi vlasti treba više pažnje da posvete. Socio-ekonomsko osnaživanje ugroženih grupa trebalo bi više podržavati – a pre svega nezaposlene, izbegla i interno raseljena lica.